

Publikace o soudobém grafickém designu

David Kelovský

Bakalářská práce
2015

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ateliér Grafický design
akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **David Kelovský**
Osobní číslo: **K12015**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimédia a design - Grafický design**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Publikace o grafickém designu**

Zásady pro vypracování:

Rozsah teoretické práce minimálně 25 stran + obrazové přílohy (dokumentace praktické části). Práci odevzdat v elektronické podobě (dle předepsané celouniverzitní šablony viz Směrnice rektora č. 7/2014) ve formátu PDF na 1 ks CD (DVD) nosiče, dále odevzdat 2 kusy výtisků elektronické podoby práce a 1 výtisk graficky zpracované bakalářské práce, která má volnější grafickou podobu.

1. Teoretická část:

publikace o soudobém grafickém designu (historie, současnost, trendy).

2. Praktická část:

vytvoření publikace o osobnostech grafického designu a jejich druzích inspirace.

Dále na samostatném nosiči CD-ROM odevzdejte obrazovou dokumentaci praktické části závěrečné práce v minimálním počtu 10 kusů pro využití v publikacích FMK. Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi, 250 mm delší strana. Formáty pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách. V samostatném textovém souboru uveďte jméno a příjmení, login do Portálu UTB, obor (ateliér), typ práce, přesný název práce v češtině i v angličtině, rok obhajoby, osobní mail, osobní web, telefon. Přiložte svou osobní fotografii v tiskovém rozlišení.

Rozsah bakalářské práce: viz Zásady pro vypracování
Rozsah příloh: viz Zásady pro vypracování
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/umělecké dílo

Seznam odborné literatury:

doporučené zdroje:

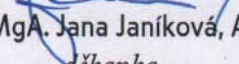
veškeré knihovnické a jiné fondy s literaturou na území ČR, SK, EU, webové stránky vztahující se k tématu, odborné časopisy a další literatura po konzultaci s vedoucím práce.

Vedoucí bakalářské práce: **BcA. Lukáš Kijonka**

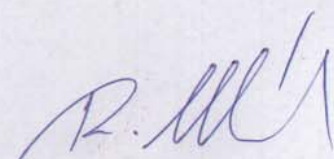
Datum zadání bakalářské práce: **3. listopadu 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **15. května 2015**

Ve Zlíně dne 1. prosince 2014

doc. MgA. Jana Janíková, ArtD.
děkanka

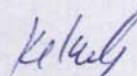

dr. ak. soch. Rostislav Illík
vedoucí ateliéru

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

David Kelovský

Ve Zlíně12. 12. 2014.....

.....
Jméno, příjmení, podpis

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

²⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

³⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla za výtěžku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídnou k výši výtěžku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Práce stručně shrnuje historii knihy a její publikování. Stručně představuje můj vlastní výběr základních pojmů publikace a její aktuální grafickou úpravu. Dále obsahuje nahlédnutí do českých a zahraničních nakladatelství a do výběru nejúspěšnějších současných osobností grafického designu spolu s jejich publikační tvorbou.

Klíčová slova:

Spolupráce, inspirace, grafický design, publikace, kniha, layout, typografie, ilustrace, alternativa, průzkum, rozhovory, definice

ABSTRACT

Work briefly summarizes the history of the book and its publishing. Briefly represents my own selection of the basic concepts of the publication and its present graphic design. It also contains insights into the Czech and foreign publishing houses and into the selection of the most successful current graphic design personalities together with their publishing work.

Keywords:

Cooperation, inspiration, graphic design, publication, book, layout, typography, illustration, alternative, research, interviews, definition

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce BcA. Lukáši Kijonkovi za jeho inspirativní konzultace a kvalitní vedení.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné a že tato práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškeré zdroje, prameny a literaturu, ze kterých jsem při práci čerpal, řádně ve své práci cituji s uvedením odkazu na příslušný zdroj.

OBSAH

ÚVOD	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1. PRŮLET HISTORIÍ	11
1.1 HISTORIE KNIHY A JEJÍ PUBLIKOVÁNÍ	11
2. ROZDĚLENÍ PUBLIKACÍ	15
2.1 PERIODICKÉ PUBLIKACE	15
2.2 NEPERIODICKÉ PUBLIKACE	15
2.3 SEZNAM DRUHŮ PUBLIKACÍ	15
2.3.1 Rozdělení periodických publikací	15
2.3.2 Rozdělení neperiodických publikací	16
3. POJMY PUBLIKACE	17
3.1 ROZHRANÍ	17
3.2 LAYOUT JE ZÁKLAD	17
3.2.1 Mřížka, modul, grid	18
3.2.2 Účaří	20
3.3 PROSTOR A PLOCHA	20
3.3.1 Prázdné místo	21
3.3.2 Dva obrazy	22
3.3.3 Neaktivní vizuální pauza	22
3.4 TYPOGRAFIE V PUBLIKACI	22
3.4.1 Umístění sazby	24
3.4.2 Proklad a prostrkání sazby	26
3.5 VAZBA	28
3.5.1 Základní druhy vazeb	28
4. NAKLADATELSTVÍ A OSOBNOSTI	32
4.1 ČESKÁ NAKLADATELSTVÍ	32
4.1.1 Arbor Vitae	32
4.1.2 Page Five	34
4.1.3 Tranzit	35
4.1.4 Labyrint	36
4.2 ZAHRANIČNÍ NAKLADATELSTVÍ	36
4.2.1 The Future	36
4.2.2 Visual Editions	37

4.2.3	Mörel Books	37
4.2.4	Afterall	38
4.2.5	Roma Publications.....	39
4.2.6	Rollo Press	40
4.3	ČEŠTÍ GRAFIČTÍ DESIGNÉŘI	40
4.3.1	Robert V. Novák	41
4.3.2	Štěpán Malovec	43
4.3.3	Mikuláš Macháček	45
4.3.4	Klára Kvízová	47
II.	PRAKTICKÁ ČÁST.....	50
	HLEDÁNÍ A URČENÍ TÉMATU	51
	ZVOLENÉ TÉMA	51
	SPOLUPRÁCE S LIDMI NA TOMTO PROJEKTU	51
	FORMA PUBLIKACE.....	53
5.	ZÁVĚR.....	54
III.	PROJEKTOVÁ ČÁST.....	55
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INTERNET. ZDROJŮ	58
	SEZNAM A ZDROJE OBRÁZKŮ.....	61

ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem zvolil *Publikace o soudobém grafickém designu*. V úvodu mé práce bych rád podotkl, že tato práce nemá za úkol shrnout celý obor, kterým je grafický design a jeho část – tvorba publikací. První část mé práce bude obsahovat zkrácené představení a přiblížení pojmu publikace, publikování a její krátkou historii. Jak už napovídá hlavní téma této práce *Publikace o soudobém grafickém designu*, budu se v druhé, větší části, věnovat právě současné publikaci a její aktuální úpravě. Proto bych rád, její historii a pravidla přípravy publikace lehce zastínil. Budu se věnovat především současnosti, současným možnostem a příbuzným kapitolám. Kapitolám, které mě zajímají a přijdou mi důležité pro tvorbu současné publikace. Chtěl bych se tomuto zaměření, tvorbě tištěné publikace, věnovat v dalším stupni studia, případně v mé budoucí profesi. Výběr tohoto tématu je také úzce spjat s mým výstupem mé praktické bakalářské práce, kde se budu věnovat tvorbě publikace a jejímu obsahu.

Jak bylo výše zmíněno, v úvodní části mé teoretické práce se zabírám krátkou historií knihy a vůbec přiblížení tématu publikování či vydávání. V následující kapitole se budu věnovat pojmům publikace, které mi přijdou v současnosti příhodné k tomuto tématu, nebo které nemůžeme opomenout. Přibližuji zde druhy publikací, layout, prostor a plocha, typografii a vazbu. Dovoluji si ke každému termínu či přímo grafické úpravě v krátkosti přiřadit současné řešení a možnosti úpravy.

V poslední, a z mého pohledu nejdůležitější části mé teoretické práce, se věnuji českým a zahraničním nakladatelstvím a pěti českým designérům, které jsem vybral a dovolil si je nazvat současnými grafickými designery, kteří jsou na pomyslných předních příčkách v tvorbě české, současné, tištěné publikace. Zahrnul jsem do této velké kapitoly můj výběr českých a zahraničních nakladatelství, která mi jsou opět blízká. Tato nakladatelství, či částečně umělecky smýšlející organizace s publikační činností, jsem zařadil do mého výběru kvůli jejich atraktivní činnosti a současnému přístupu k umění obecně, nebo přímo ke grafickému designu. Českou scénu jsem podpořil zahraničními organizacemi, jelikož zde, mimo českou republiku, vzniká spousta zajímavých organizací. Závěr poslední kapitoly tvoří již zmínění čeští grafičtí designeři, které považuji za úspěšné, často oceňované a jejich tvorbou přitažlivé pro oko graficky smýšlejícího diváka.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. PRŮLET HISTORIÍ

V této kapitole v krátkosti shrnu historii vydávání knih, a vznik první tištěné knihy, která započala vývoj gramotnosti celého lidstva. V pomyslné druhé části se zaměřím na informace z období 19. a 20. století o nakladatelské činnosti v českých zemích a významných nakladatelích této doby.

1.1 HISTORIE KNIHY A JEJÍ PUBLIKOVÁNÍ

Historie vydání, nebo také publikování, se vyvíjela v souhře s technickou inovací a společenskými změnami. Publikování, jak ho známe dnes, záviselo na řadě tří hlavních vynálezů – písmo, papír, tisk – a jeden zásadní sociální rozvoj gramotnosti. Před vynálezem písmo, pravděpodobně Sumery ve 4. tisíciletí před naším letopočtem, se informace šířily pouze ústně. Psaní nebylo původně považováno jako prostředek šíření informací, ale jako způsob, jak zachovat náboženské formulace, genealogie, a další společensky důležité věci.

Vynález tisku transformoval možnosti psaného slova. Starší verze tisku mohly být vyvinuty na začátku 1. tisíciletí před naším letopočtem. Ale tisk jako takový byl nejprve vynalezen v Číně v 6. století a poté zdokonalen v 11. století, kdy byl vynalezen tzv. pohyblivý tiskový stroj. Ten ale nebyl příliš využíván. Další čínské vynálezy, včetně papíru, byly předány do Evropy díky tehdejším Arabům. Vynález tisku v Evropě je obvykle přičítán Johannesovi Gutenbergovi v Německu v letech 1440–1450. Dodnes není jasno, v jakém roce byl právě knihtisk vynalezen. Byl samozřejmě vyvíjen několik let, proto uvádím toto rozmezí. Gutenbergův vynález nebyl pouze stroj, ale plnohodnotná technika tisku s pohyblivými tiskařskými kuželkami, inkoustem a papírem. Za méně než 50 let byl tento způsob tisku rozšířen do Evropy.

Po rozšíření tisku do Evropy zde můžeme sledovat velký nárůst gramotnosti. Trh pro knihy byl sice ještě malý, ale gramotnost se rozšířila i do nižších vrstev obyvatelstva. Církev, stát, univerzity, reformátoři a radikálové – všichni měli možnost využívat tisku. Mechanizace tisku v 19. století a jeho další rozvoj ve 20. století nastartovalo nárůst gra-

motnosti a rostoucí úrovně vzdělání. Tisk přinesl tištěná slova, která měla velký vliv na obyvatelstvo a jeho myšlení.¹

Obr. 1. Knihtisková dílna

„Tiskaři – vydavatelé byly skuteční všumělové. Dnes nás neudiví, jestliže se v tiráži přečteme, že knihu vydalo nakladatelství Albatros v Praze a že byla vytištěna v Brně – místo přípravy knihy zcela samozřejmě neztotožňujeme s místem výroby. K takovému rozdělení však postupně docházelo až od 17. století naplno se projevilo až na počátku 19. století, když se výroba podstatně zmechanizovala, když se tiskař – příjemce zakázek – odlišil od toho, kdo vydávání zajišťoval; platil a nesl tedy veškeré riziko.“²

Do této doby měli tiskaři na starost vlastně veškerou práci a rozhodovali o výběru díla i její celé podobě. Pro příklad můžeme zmínit významného českého renesančního tiskaře a nakladatele Jiřího Melantricha z Aventina, který si nejenže vybuodoval vlastní nakladatelský podnik, ale dokázal knihy i psát. Takže tuto práci zvládl vyprodukovat od A do Z. Mimo to můžeme připomenout i české nakladatelství a vydavatelství *Melantrich*, které v roce 1898 začalo svou činnost a působilo pod názvem *Tiskařské družstvo Národně sociální strany*. Samotný název Melantrich neslo až od roku 1910. Toto nakladatelství stojí v samých počátcích nakladatelské činnosti. Pod tímto nejvýznamějším polygrafic-

1 britannica.com [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/482597/history-of-publishing>

2 history.czechian.net [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: http://www.history.czechian.net/referaty/NAHLEDY_referaty_historie_knihy.html

kým podnikem v Čechách vyšlo nespočet titulů. Jedními z nich byly například Mattiolo herbář nebo *Bible Melantriška*.³

Obr. 2. Mattiolo herbář

K tomuto tématu můžeme zmínit další významné nakladatele své doby, 19. století. Byl jím například Jan Otto, vyučený tiskař, který se svou pílí a pracovitostí provozoval nakladatelství a knihkupectví s názvem *Ottovo nakladatelství*. Vydával knihy nejrůznějších oborů, ale jako první rozdělil svoji produkci tematicky. Vydával jak beletrii od Jaroslava Vrchlického nebo Karolíny Světlé, tak také odbornou literaturu.⁴

Dalším je František Topič, který také patřil k nejvýznamějším pražským nakladatelům. Na Národní třídě v Praze vybudoval na přelomu 19. a 20. století z malého knihkupectví velký podnik, ve kterém měl i vlastní výstavní síň *Topičův salon*.⁵

Obr. 3. Původní budova Topičova knihkupectví a nakladatelství

3 history.czechian.net [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: http://www.history.czechian.net/referaty/NAHLEDY_referaty_historie_knihy.html

4 spisovatele.cz [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.spisovatele.cz/jan-otto>

5 euro.e15.cz [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://euro.e15.cz/profit/frantisek-topic-nejvyznamnejsi-prazsky-nakladatel-897979>

V letech 1918 – 1945 většina nakladatelů pokračuje ve své činnosti ale začínají se zabírat stránkou zisku. Vychází tedy proto velké množství titulů.

Do období 20. století můžeme zařadit další významné nakladatele. Jsou jimi například Jan Fromek s nakladatelstvím *Odeon* založeným v roce 1925, nakladatelství Františka Borového, který spolupracoval s mnoha typografy a výtvarnými umělci, kteří se podíleli na vydávání titulů. Byli jimi například Vratislav Hugo Brunner, Josef Čapek, František Kysela nebo František Muzika. Mezi další nakladatelství, spolu s knižní distribucí, vydavatelstvím beletrie, odbornou literaturou, encyklopedií a časopisy, rozhodně patří Sfinx Bohumila Jandy. Po skončení války nastaly změny. Měnilo se řízení organizací knižního obchodu. Od roku 1949 byla vydavatelská oprávnění vyhrazena pouze kolektivním činitelům. Vznikala spousta státních nakladatelství a byl zároveň s tímto vydán speciální zákon, který zamezoval vzniku soukromých institucí, které by mohly vydávat a rozšiřovat knihy a jiné neperiodické publikace.⁶

„Knihu, její dějiny a současnost, můžeme posuzovat jako převratný, postupně zdokonalovaný vynález, jehož potřebnost a platnost je denně potvrzována, ale současně naléhavě připomíná i něco jiného: odvěké úsilí lidí poznat pravdu, pravdu o sobě, o světě, o řádu, jehož jsou oni i planeta, na které žijí, součástí. Knihy, jejich kvalita, péče, jaká je jim věnována, příznivé i nepříznivé podmínky pro tvorbu vždy přesně vyjadřovaly duchovní situaci národa.“⁷

6 history.czechian.net [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: http://www.history.czechian.net/referaty/NAHLEDY_referaty_historie_knihy.html

7 Tamtéž

2. ROZDĚLENÍ PUBLIKACÍ

Publikace můžeme rozdělit do dvou hlavních kategorií. A to do periodických a neperiodických. Pojdme si přiblížit jejich definice.

2.1 PERIODICKÉ PUBLIKACE

Periodická publikace je tisková nebo digitální forma časopisu, novin nebo jiné publikace, která vychází opakovaně s pravidelnými nebo nepravidelnými intervaly. Periodické publikace mohou vycházet denně, týdně, měsíčně nebo také ročně nebo dvouročně. Nepravidelné vycházejí občas – z tohoto označované jako občasníky.⁸

2.2 NEPERIODICKÉ PUBLIKACE

Neperiodické publikace jsou rozmnožená literární, vědecká nebo umělecká díla, která jsou vydána v množství několika kusů k veřejnému šíření. Jsou vydávána jednorázově. Mezi neperiodické publikace se zahrnují také ty, které jsou vydávány jednou ročně nebo po částech, které tvoří jeden celek.⁹

2.3 SEZNAM DRUHŮ PUBLIKACÍ

Dále bych rád uvedl seznam základních periodických a neperiodických publikací, které jsou spjaty s grafickým designem nebo jsou často graficky řešeny a na které budu v průběhu této teoretické práce odkazovat.

2.3.1 Rozdělení periodických publikací

Časopis – Časopis je periodikum, které obsahuje rozmanitou sbírku článků, recepty a obrázky. Časopisy jsou často zveřejňovány po týdnech nebo měsících.¹⁰

8 cs.wikipedia.org. [online]. [cit. 2015-01-21]. Dostupné z: <http://citace.info/normal/periodikum/>

9 kr-vysocina.cz. [online]. [cit. 2015-01-21]. Dostupné z: <http://www.kr-vysocina.cz/neperiodicke-publikace/d-1146888>

10 help.galileo.usg.edu. [online]. [cit. 2015-01-21]. Dostupné z: http://help.galileo.usg.edu/faqs/what_is_a_magazine/

Noviny – Tištěné noviny jsou obvykle distribuovány týdně nebo denně ve formě složených složek papíru. Na rozdíl od časopisů jsou většinou zveřejňovány denně, s výjimkou umělecky zaměřených.

Ročenka – Publikace, která je publikována každý rok školou, firmou nebo jinou organizací, ve které jsou vypsána různá fakta týkající se výsledků z předchozího roku.¹¹

2.3.2 Rozdělení neperiodických publikací

Monografie – Publikace, která se věnuje jednomu tématu, jedné osobnosti nebo jedné otázce. Vše zmíněné je obvykle úzce vymezené.

Fotografické publikace – Publikace, které obsahují pouze fotografie.

Katalog – Uspořádaný seznam, výběr nebo soupis různých věcí stejného charakteru.

11 dictionary.cambridge.org. [online]. [cit. 2015-01-21]. Dostupné z: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/yearbook>

3. POJMY PUBLIKACE

3.1 ROZHRANÍ

V pokračování níže zmíním nejzákladnější pojmy z tvorby neperiodické publikace. Neperiodickým publikacím se budu věnovat proto, že i můj výstup praktické části bude neperiodická publikace. Chtěl bych odvětví daných pojmů, jako *layout*, mřížka, účaří, prostor a plocha, typografie a vazba vysvětlit odborně, tj. podle jakých pravidel bychom se měli řídit a jaké jsou možnosti. Spolu s vysvětlením a představením bych také rád u některých pojmů objasnil můj pohled na alternativní řešení či aktuální trend daného pojmu. Jaké jsou jeho dnešní možnosti a jak se transformuje.

3.2 LAYOUT JE ZÁKLAD

Layout je v překladu z angličtiny plán nebo rozvrh. Je to tedy rozvržení digitální nebo tištěné plochy. Obvykle do něj můžeme zařadit pojmy jako jsou velikosti či formát stránky. Poté všechny okolnosti, které se váží k písmu – tj. rozvržení textových ploch, velikost, barevnost apod. Dále také rozvržení bílých nebo barevných ploch, obrázků, různých grafických pruhů a ostatních prvků. *Layout* je základem použitelnosti jakékoli publikace, na který musíme myslet a správně ho proto připravit. Každá publikace má *layout* řešený různým způsobem, který je pro ni nejvhodnější. Tolik k zasvěcení do *layoutu* publikace. Nyní ho rozdělím do několika kategorií, ze kterých se publikace jak neperiodická, tak periodická – skládá. Pojdme si je představit.¹²

Obr. 4. Ilustrační fotografie *Layoutu*

12 AMBROSE, Gavin a Paul HARRIS. *Layout: velký průvodce grafickou úpravou*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2009, 193 s. ISBN 978-80-251-2165-8.

3.2.1 Mřížka, modul, grid

Mřížka neboli *grid* je struktura rovné (vertikální, horizontální, úhlové) nebo zakřivené vodící čáry při vytváření obsahu. Mřížka, je prvek, který usnadňuje rozhodování při uspořádání nebo umístění obrázků, textu, grafických znaků do otevřené plochy publikace. Tato mřížka napomáhá k lepší orientaci a čitelnosti publikace. Je jakýmsi systémem, vodítkem, do kterého usazujeme objekty, texty a obrázky ve stejném či podobném principu. Zachovává po celou dobu publikace jednotný řád ve čtení textů a usnadňuje tímto čtenáři orientaci. V celé publikaci na čtenáře působí uklidňujícím a dobře čitelným dojmem.

Mřížka, jako taková, se rozděluje do dvou kategorií. Do kategorie symetrické mřížky, která je jakousi statickou variantou mřížky, která má zrcadlo sazby levé stránky publikace stejnou, jako její pravá část. Naopak od druhé – mřížky asymetrické, která má stejný layout na levé i pravé straně, ale využívá jednoho užšího sloupce. Pro příkladné popisky, poznámky, ikony nebo další grafické prvky.

The screenshot shows a website titled "The Grid System" with a grid-based layout. The main content is organized into columns and rows. The top section features a large title "The Grid System" and a quote: "The grid system is an aid, not a guarantee. It permits a number of possible uses and each designer can look for a solution appropriate to his personal style. But one must learn how to use the grid: it is an art that requires practice." - Josef Müller-Brockmann. Below this, there are navigation links for "Articles", "Tools", "Books", "Templates", "Blog", and "Inspiration". The main content area is divided into several columns, each containing a list of items with titles, brief descriptions, and dates. For example, under "Articles", there is "Compose to a Vertical Rhythm" and "Incremental leading". Under "Tools", there is "960 Grid System" and "Graph Paper by Konigl". Under "Books", there is "Geometry of Design" and "The Typographic Grid". Under "Templates", there is "InDesign 8.5x11 Grid System (12)" and "InDesign 11x17 Grid System (12)". Under "Blog", there is "UX Magazine" and "Doane Paper Utility Notebook". Under "Inspiration", there is "Ace Jet 170" and "Athletica". At the bottom, there are links to "View All Articles", "View All Tools", "View All Books", "View All Templates", and "View All Blog Posts".

Obr. 5. Systém mřížky

Jedním z prvních teoretiků, který se věnoval rozvržení plochy jakéhokoli formátu, byl německý typograf Jan Tschichold, na něhož navázali další a další designéři, kteří se zařazovali do tzv. švýcarského stylu. Jedněmi z nich byli např. Max Bill,

Josef Müller-Brockmann, Emil Ruder a další. Švýcarský styl se stal velmi minimalistickým výstupem či přístupem ke knihám, plakátům a akcidenční grafice, kde se využívalo písma bezpatkového, které bylo perfektně postaveno na mřížku dokumentu.¹³

„Někdy se design založený na mřížce může zdát nudný, je dobré si ale uvědomit, že je to jeden z nejsilnějších a nejefektivnějších systémů, známých již několik tisíc let. Většina mřížkových systémů vychází z dávno známých principů, jako je pravidlo třetin, nebo zlatý řez.“¹⁴

Obr. 6. Plakát Jana Tschicholda

Tento švýcarský styl si stále drží svoji pozici v grafickém designu – stále vznikají nové a nové výstupy po celém světě. A zdá se, že je stále populárnější – alespoň pro dnešní aktuální trendy.¹⁵

13 typomil.com. [online]. [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: <http://typomil.com/typofilos/tag/graficky-design/>

14 kurzygrafiky.cz. [online]. [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: <http://www.kurzygrafiky.cz/navody/tvorba-www-stranek/127-webdesign-mrizkove-systemy>

15 typomil.com. [online]. [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: <http://typomil.com/typofilos/tag/graficky-design/>

Dále musíme jednoznačně zmínit padesáti osmidílnou mřížku Karla Gerstnera, kterou navrhl poprvé v 60. letech 20. století pro časopis *Capital*. Stala se nejznámější a nejpoužívanější mřížkou, která i přes svoji statickou stavbu umožňuje kreativní svobodu. Obsahuje mnoho variant rozvržení – různé velikosti modulů, moduly pro text i plochy pro fotografie či obrázky.

Obr. 7. Časopis Capital od Karla Gerstnera

3.2.2 Účaří

Další nutností pro kvalitní sazbu jakéhokoli druhu digitální, ale hlavně také tištěné publikace, je tzv. účaří. Tímto pojmem se označuje neviditelná mřížka, která je vodítkem pro zarovnávání zejména textu. Toto účaří je často spojováno s již zmíněným pojmem mřížka neboli grid. Účaří je základní linka určená pro postavení písmového znaku, čímž se zaoblené tvary písmen (př. u, o, s, ...) dostávají lehce pod tuto linii.

3.3 PROSTOR A PLOCHA

Prostor a klidná plocha je naším dalším tématem. Tento okruh vymezím do tří kategorií, které jsou důležité ve tvorbě tištěné publikace. Prázdné místo, dva obrazy a neaktivní vizuální pauza.

3.3.1 Prázdné místo

Bílou plochou či prázdným místem se označuje prostor, který není potištěn nebo není využit pro jakékoli grafické vyjádření. Ovšem i do tohoto tématu můžeme zařadit barevnou plochu nebo barevný nepotištěný papír. Tímto prostorem se označují i bílé okraje stránek, bez kterých by stránka působila zmateně a neklidně. Bílé plochy jsou využívány také horizontálně mezi textovým a obrazovým obsahem. Samozřejmě pokud není takovýto design – s textem přilepeným na obrázek či grafickou plochu – záměrem grafického designéra, nebo jeho koncepcí celé publikace. Toto téma prázdného místa se v aktuálním trendu grafického designu řeší stále častěji. Tím mám na mysli téma prázdných bílých nebo barevných stránek pouze s nadpisy nebo číslováním stránek – známé jako tzv. *Empty*. Tento design se samozřejmě musí využívat ve spojení koncepce a s jasným záměrem grafického designera. Některé grafické práce mohou v opačném případě působit tak, že grafický designer neměl dostatek obsahu pro jeho zaplnění. Použitím „efektu“ prázdného místa můžeme docílit také pocitu luxusu nebo extravagance – obvykle u bílých, tmavě modrých či černých ploch.

Obr. 8. Tzv. *Empty* publikace

3.3.2 Dva obrazy

„Pojmem juxtapozice je obecně označováno postavení dvou rovin reality vedle sebe za účelem objektivního srovnání, posouzení, vyhodnocení nebo i vytvoření něčeho nového, tj. juxtapozice označuje určitou metodu práce s realitou.“¹⁶

Juxtapozice je v oboru grafického designu název pro soužití dvou obrazů, objektů, fotografií, které jsou ve své bezprostřední blízkosti. Tyto dva obrazy a jejich vlastnosti jsou následně zkříženy a nějakým způsobem mezi sebou komunikují.

3.3.3 Neaktivní vizuální pauza

Pojmem, kterým se vyznačuje prostor mezi dvěma stránkami se nazývá neaktivní vizuální pauza. Jedná se o prostor, který bývá často nevyužíván a vzniká zde proto bílý vertikální prostor. Postupem tiskových technologií se tento prostor pomalu využívá např. při reprodukci fotografie, která je umístěna přes celou dvoustranu publikace. Často je u reprodukce fotografie – obvykle u portfolioí, prezentací designérů, odborných publikací – využívána celá plocha dvoustrany, aby vyzněla v co největším formátu. Tuto plochu lze využít také pro jakýkoli grafický prvek. V aktuálních trendech se tyto prostory využívají pro jakýsi přechod mezi dvěma stranami. Vzniká zde prostor navozující atmosféru stránky druhé. Tuto plochu lze využít také jako vizuálně atraktivní prostor plný grafických prvků jako přechodů barev apod.

3.4 TYPOGRAFIE V PUBLIKACI

„Typografie souvisí se způsobem, jakým psané myšlenky dostávají vizuální formu, a může radikálně ovlivnit vnímání designu. Druhy písma mají osobitost a jsou skvělým prostředkem pro sdělování emocí. Druh písma může být autoritativní, uvolněný, formální, strohý nebo skromný, zatímco grafický druh písma je téměř sám od sebe obrazem.“¹⁷

V sazbě textu do publikace je velmi důležitá srozumitelnost a čitelnost. Některé typy publikací, jako je například telefonní seznam, vyžadují mnohem větší srozumitelnost textu,

16 artslexikon.cz. [online]. [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: <http://artslexikon.cz/index.php/Juxtapozice>

17 BHASKARAN, Lakshmi. Design publikací: vizuální komunikace tištěných médií. Praha: Slovart, 2007, 256 s. ISBN 978-80-7209-993-1.

písma a jeho rozvržení. Oproti tomu můžeme do kontrastu představit obrazovou nebo uměleckou publikaci, která může mít sazbu textu pojatou tak, aby zapadala do jejího obsahu a souzněla s ním. Pokud hovoříme o textu a jeho čitelnosti, nemusíme využít text pouze pro jeho schopnost – sdělování informací.¹⁸ Text se dá využít také jako skutečný obraz, s čímž souvisí aktuální trendy, kdy protahování a deformování písma vytváří jakýsi vizuální efekt – obraz – a popírá jeho funkci čitelnosti a srozumitelnosti.

Obr. 9. Ilustrační fotografie – typografie v publikaci

Když mluvíme o čitelnosti, měli bychom zmínit dva základní typy písma: antikvy – seriová písma a grotesky – bezserifová písma. První uvedené písmo je často využíváno pro dlouhý souvislý text – pro jeho dobrou čitelnost. Písmo, zmíněné jako druhé, bezserifové, je vhodné využít jako písmo titulkové, pro krátké odstavce či popisky.

Obr. 10. Porovnání grotesku (vlevo) a antikvy

18 BHASKARAN, Lakshmi. Design publikací: vizuální komunikace tištěných médií. Praha: Slovart, 2007, 256 s. ISBN 978-80-7209-993-1.

Takto zní definice, podle které bychom se měli řídit a kterou by měl každý grafický designer znát. Ale máme tu další rozpory, které jsou spojeny s aktuálními trendy, kdy se začíná využívat v alternativních tiskovinách, autorských či uměleckých publikacích písmo, které má funkci titulkového, ale je serifové. Zde autoři záměrně porušují „pravidla“ a vytvářejí tímto pochybnosti, zda serifové písmo může být použité na místo titulkového.

K samotné sazbě publikace. Designéři využívají povětšinou jedné rodiny písma pro vysazení celé publikace, která je doplněna maximálně o jedno písmo – *font*, který je využit jako titulkový. Často se využívá písmo bezpatkové pro titulky a písma patkového pro delší texty. Toto písmo musí být poté ve správném kontrastu k písmu, kterým budou vysazeny textové bloky nebo popisky. V případě přílišné podobnosti by mohlo vyznít jako špatně zvolené a s tzv. chlebovým textem nesouznící.

Typografie jako taková skrývá mnoho pojmů, které by nemělo smysl zmiňovat v souvislosti s publikací. Dovolím si dále zmínit pět různých zaměření, kategorií, které jsou v souvislosti se současným designem publikací důležité.

3.4.1 Umístění sazby

Sazební obrazec je na stránce vymezená plocha, která udává prostor sloužící pro zhotovení návrhů stránek. Je to prostor vymezený pro obrázky, sazbu a jiné grafické prvky. Sazební obrazec a jeho rozměr ovlivňuje sama publikace: jakého bude rozměru, jakého charakteru, jaký bude její rozsah, jakou velikost zvolíme pro sazbu textu – všechny tyto pojmy ovlivní velikost sazebního obrazce na stránce.¹⁹

*„Zarovnání je svislé a vodorovné umístění sazby v textovém bloku, což umožňuje její pozici vhodně ladit s dalšími prvky v layoutu.“*²⁰

Pro sazbu textu jakéhokoli objemu máme na výběr několik možností jeho zarovnání. Od zarovnání na levý nebo pravý prapor zarovnání do bloku, zarovnání na střed nebo tzv. vynucené zarovnání do bloku. Všechna tato zarovnání jsou možná a správná. Nemůžeme

19 is.mendelu.cz. [online]. [cit. 2015-01-24]. Dostupné z: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=8431

20 BHASKARAN, Lakshmi. Design publikací: vizuální komunikace tištěných médií. Praha: Slovart, 2007, 256 s. ISBN 978-80-7209-993-1.

zde říci, že některé zarovnání je lepší nebo správné. Jediné co můžeme říci, je to, že ne každé zarovnání je vhodné pro jakoukoli situaci. Zarovnání na levý prapor je evropským standardem podtržené také školou *Bauhaus*, která dávala této sazbě na levý prapor přednost, už jen kvůli snadnosti čtení.

Obr. 11. Bauhaus

Samozřejmě, pokud máme k dispozici málo prostoru, nezvolíme zde zarovnání na levý nebo pravý prapor, ale například zarovnání do bloku. Tato varianta sice není z grafického hlediska úplně nejvhodnější, ale v některých publikacích – zejména periodických – je jedinou možností, jak ušetřit místo v sazebním obrazci. Ale i v dnešních trendech se tato sazba do bloku používá a může být velmi atraktivní. Zejména v kulturně zaměřených publikacích. Výborným příkladem do tohoto tématu zarovnání může být publikace mé oblíbené francouzské designerky Lisy Guedel Dolle, která ve své grafické úpravě tištěné publikace s názvem *THE BLIND CORNER – FAME AND DRAMA – ISSUE 1*, využívá pro sazbu textu všechny tři varianty zarovnání. A to jak na levý a pravý prapor, tak také zarovnání do bloku. V tomto případě tato úprava působí výborně spolu s koncepcí a celým layoutem knihy.

Umístění textu v kontextu dnešních trendů v tištěných publikacích se stále hodně využívá švýcarského gridu a zarovnání na levý prapor. V souvislosti s tímto zarovnáním můžeme

zmínit tvorbu grafického studia *Laboratory*, *ReDesign*, nebo *Zetzetet*, které se rozhodně práci na publikacích s kvalitním obsahem nevyhýbají a jejich tvorba je podle mého názoru nad úrovní české grafické scény. Jsou nám pro toto téma výborným příkladem.

Obr. 12. Publikace *THE BLIND CORNER – FAME AND DRAMA – ISSUE 1*

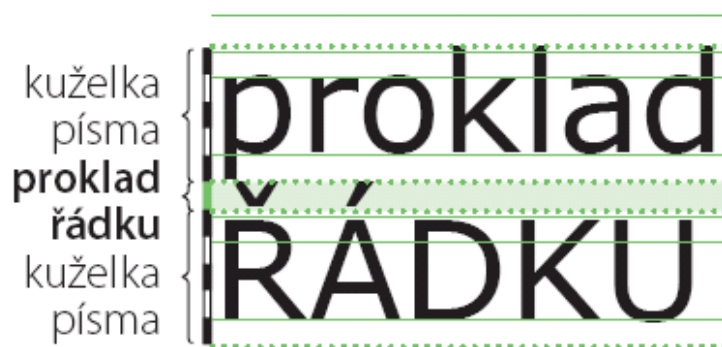
3.4.2 Proklad a prostrkání písma

Definice prokladu je prakticky jednoduchá a zřetelná, avšak velmi důležitá při sazbě. Zejména u obsáhlých textových bloků či u tzv. chlebového textu. Jedná se o svislý odstup mezi řádky. Měří se od účaří jednoho řádku textu k účaří řádku nad ním. Standartní velikost automatického prokladu je 120% velikosti písma. Pro příklad můžeme představit na 10 bodovém písmě, kdy velikost automatického prokladu bude 12 bodů.²¹ Jedná se sice

21 user.mendelu.cz [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://user.mendelu.cz/urban/vyuka/typografie.pdf>

o jakousi přednastavenou velikost, kterou bychom se ale jako grafičtí designéři rozhodně řídit neměli. Samozřejmě v tiskovinách typu telefonního seznamu či bulvárního plátku takovéhoho prokladu můžeme využít, neboť nám vlastně ani nic jiného nezbyde. Jedná-li se o tvorbu tištěné publikace, která prezentuje kvalitní obsah, nemělo by se rozhodně zůstat u automatického, ale volit spíše volnější proklad. Vlastně v jakékoli tiskovině by se tento problém měl řešit, a to individuálně. V mnoha autorských knihách, katalogích nebo přímo zinech se využívá vysokého prokladu. Pro příklad si můžeme představit periodikum nekomerčního charakteru, jakým je tzv. *zin*. V případě mnoha zinů, se často využívá autorských ilustrací a přistupuje se velmi autorským přístupem k celému dílu. A tak také k sazbě. A to zejména proto, že právě ziny často neobsahují příliš textu a jakýchkoli informací. Roztažením – vysokým prokladem, spolu s vícebodovým písmem – docílíme dobrého pocitu ze sazby i v případě malého bloku textu. Samozřejmě není vždy ideální tuto variantu využívat a musíme s tímto být velmi citliví a brát v potaz formu dané publikace.

Dále zmíním další důležitou vlastnost textu, a to tzv. prostrkání. Prostrkání je pojem, který určuje vyrovnání párů znaků. Jedná se o odebrání nebo naopak přidávání mezer mezi určitými páry znaků. Máme zde základní dvě vyrovnání párů. Prvním z nich je vyrovnání z tzv. metriky.

Obr. 13. Proklad řádku

„Vyrovnání párů z metriky používá vyrovnání párů, které je obsažené ve většině písem. Vyrovnání párů obsahuje informace o mezerách mezi určitými páry písmen. Některé z nich jsou tyto: LA, P., To, Tr, Ta, Tu, Te, Ty, Wa, WA, We, Wo, Ya a Yo. Software pro sazbu zejména textu – InDesign používá standardně vyrovnání z metriky, takže určené páry se při importu nebo psaní textu automaticky vyrovnávají.“²²

22 helpx.adobe.com [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <https://helpx.adobe.com/cz/indesign/using/kerning-tracking.html>

Naproti tomu optické vyrovnání párů nastavuje mezery mezi jednotlivými písmeny, a to podle jejich tvarů.²³

3.5 VAZBA

Druh vazby částečně určuje organizace a počet listů a dvoulistů papíru. Podle počtu listů jsme schopni určit jaká vazba bude pro naši knihu nejideálnější, pokud nemáme jasný záměr v koncepci knihy. Krásným příkladem je práce od českého grafického studia, či výzkumného prostoru Deep Throat. Pro více než 200 stránkovou publikaci s názvem *WORK & SHOP*, která prozatím nebyla realizována, použili vazbu sešitou drátěnou sponkou – V1. Pro někoho nepředstavitelné, ale v tomto případě naprosto vhodné vůči jejímu obsahu a životnosti takovéto publikace.

3.5.1 Základní druhy vazeb

Zde v krátkosti shrnu základní typy vazeb a vypíši jejich jednotlivé varianty a názvy. Vazby můžeme dělit do tří základních kategorií, a to podle jejich tuhosti. Do první kategorie můžeme zařadit vazbu s měkkými deskami, které jsou zpravidla z těžšího papíru než její blok. Tato vazba se převážně využívá pro brožury nebo „paperbacky“. Dále máme vazby, které jsou polotuhé, pro které se zpravidla používá lepenky do 600g/m². Této vazby se využívá většinou pro tvorbu leporel nebo dětských skládaček. Třetí a poslední kategorií základního dělení jsou vazby s tvrdou nebo také pevnou vazbou, do kterých se řadí plnohodnotné knihy s tuhými deskami, které mohou být v některých případech potažené papírem, plátnem, koženkou nebo jakýmkoli jiným materiálem.

Tyto základní druhy vazeb, které se takto dělí podle jejich tuhosti, se dále mohou rozdělit do jednotlivých, konkrétních vazeb. Používá se takzvaného „Véčkového“ označení. Měkké vazby jsou označeny písmenem „V“ a přiřazeným číslem od 1 do 4.

První měkkou vazbou je klasická, šitá vazba – V1. Jejich knižní bloky jsou sešité spolu s obálkou ve hřbetě a ořezané ze tří stran. K šití se používá skobka z plochého nebo zaobleného drátu. Druhou je vazba V2, která už je lepená. Její volné listy jsou ve hřbetě spojené lepidlem, zavěšené do měkké obálky a nakonec ořezané ze tří stran. Vazba V3

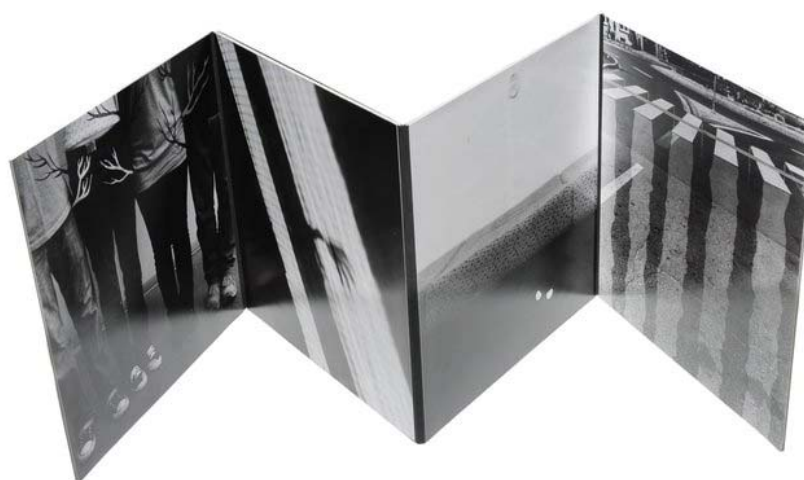
23 helpx.adobe.com [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <https://helpx.adobe.com/cz/indesign/using/kerning-tracking.html>

je méně používaná vazba, která se nazývá také jako bloková vazba. Ze strany hřbetu je sešitá tenkým drátem. Poslední měkkou vazbou je vazba V4, která je spolu s vazbou V1 asi nepoužívanější. Tato vazba už je šitá, knižní složky jsou sešité nití, klasickou nebo tavnou, a takovýto sešitý knižní blok se zalepí do obálky.

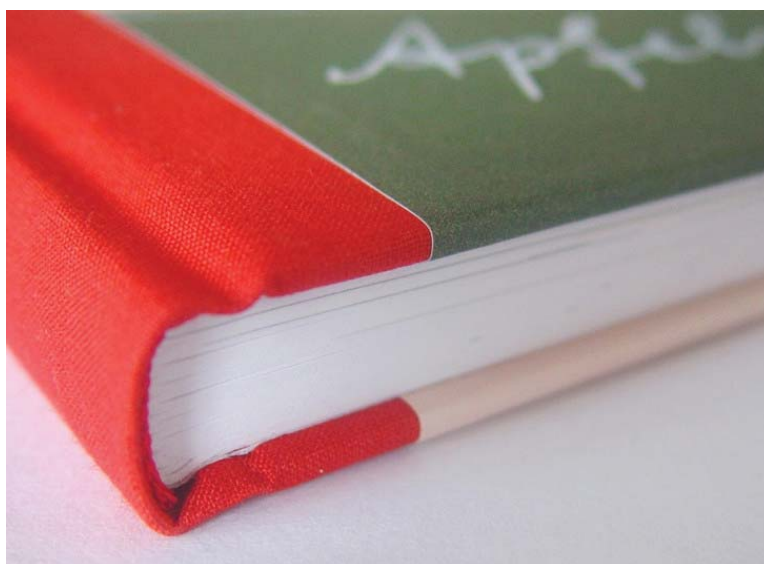
Obr. 14. Vazba V1

Mezi polotuhé vazby řadíme pouze dvě varianty. A to vazbu V5 a V6. První zmiňovaná vazba, je vazba polotuhá s deskami z lehčí nebo také tenčí lepenky. Knižní blok je buď lepený nebo šitý nití. Vazba je podobná výše zmiňované měkké vazbě s označením V2. Druhou vazbu V6 označujeme leporela nebo dětské skládačky.

Obr. 15. Vazba V6 – leporelo

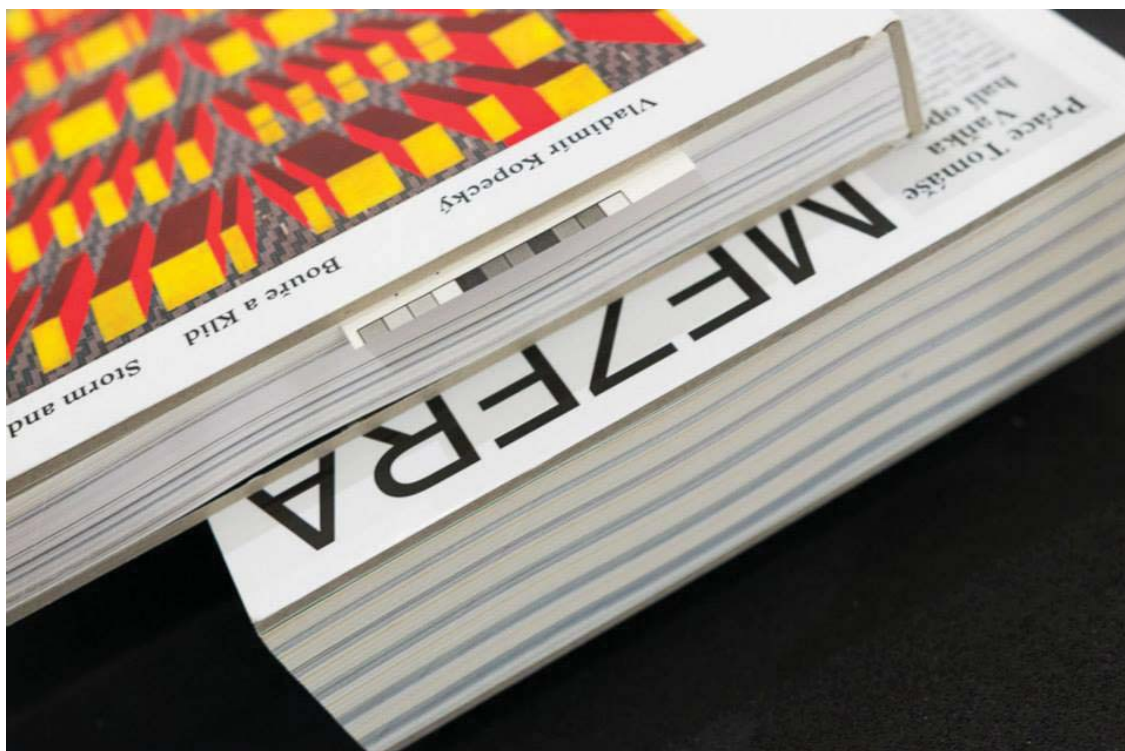
Poslední kategorií, do které řadíme pouze tuhé nebo tvrdé vazby rozdělujeme do šesti variant. První z nich je opět velmi známá vazba s označením V7. Je to poloplátěná tuhá vazba s kombinovaným potahem, tzv. poloplátěná vazba. Knižní desky jsou potaženy papírem a hřbet knihy plátnem, nebo jiným vhodným materiálem. Další vazba nese označení V8. Je to opět tuhá vazba, podobná předešlé V7. Jedná se ale o celoplátěnou vazbu, která se dále dělí na její 3 další varianty. V8a, V8b a V8c. Tyto vazby jsou rozdílné pouze potahem desek. U varianty V8a jsou desky potažené laminovaným papírem. U varianty V8b jsou potaženy papírem a u V8c kůží nebo imitací kůže, včetně vatování desek. Poslední vazba nese označení V9, která má desky z plastu, které jsou ztužené měkčenou PVC fólií a nebo lepenkou.²⁴

Obr. 16. Detail vazby V7

Zde můžeme zmínit jednu publikaci, která mi zůstala v paměti a kterou budu zde ještě zmiňovat v souvislosti s grafickým designérem Mikulášem Macháčkem. Jedná se o knihu od Martina Dostála s názvem *Vladimír Kopecký – Bouře a Klid*, pro kterou právě Mikuláš Macháček spolu s bratrem Adamem vytvořili grafickou úpravu. U této knihy jsem chtěl zmínit právě její vazbu. Jedná se o tuhou vazbu typu V7 s tím, že celý potah desek, které jsou ze silné šedé lepenky je potažen bílým papírem. Následná trojitá tzv. ořízka – oříznutí knižního bloku spolu s deskami vytváří na knize ostré hrany s přiznanou, oříznutou, šedou hranou publikace.

24 polygrafcentrum.sk [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.polygrafcentrum.sk/technologie/postpress/kniharske-spracovanie/knizne-vazby.579.html>

Obr. 17. Publikace Vladimír Kopecký – Bouře a Klid

Obr. 18. Publikace Vladimír Kopecký – Bouře a Klid

4. NAKLADATELSTVÍ A OSOBNOSTI

V této kapitole se budu věnovat vybraným českým, ale i zahraničním, relativně mladým a perspektivním nakladatelstvím, která vydávají periodické, ale také neperiodické publikace. U každého nakladatelství zmíním některé jejich vydané publikace, které dostaly ocenění na české nebo i zahraniční úrovni – nebo publikace, které mě oslovily, inspirovaly, a které by byla škoda nezmínit. Zmíním zde také jejich vedlejší aktivity, kterým se věnovaly nebo věnují.

Ve druhé části této kapitoly si dovoluji subjektivním pohledem vybrat osobnosti, případně studia nebo uskupení z oboru grafického designu, které se věnují tvorbě knih a dosahují nebo dosáhly několika ocenění, ať už u nás nebo v zahraničí.

4.1 ČESKÁ NAKLADATELSTVÍ

4.1.1 Arbor vitae

Je jedním z nejvýznamnějších a nejúspěšnějších nakladatelství v České republice, stále aktivní ve své publikační činnosti už od roku 1992 a také stále aktivní při vydávání publikací o výtvarném umění, pořádání a produkci výstav.

„Nakladatelství rozřazuje svoji produkci do několika edic – v edici De arte, čítající dnes 30 titulů, vycházejí deníky, eseje, sentence a vzpomínky významných českých a světových malířů, sochařů a architektů; v edici Texty o architektuře základní díla českého i světového architektonického myšlení; v edici Vera effigies textové monografie významných umělců přelomu 19. a 20. století (např. Karel Hlaváček, Alfred Kubin, Arnold Schönberg, Edvard Munch), v edici Louisa pohádky a pověsti, ilustrované současnými českými malíři a grafiky.“²⁵

Nakladatelství *Arbor vitae* bylo v roce 2006 poprvé oceněno, a to výroční cenou za kultivaci českého knižního trhu. Získalo mnoho ocenění i v dalších letech, ale hlavně v roce 2010, kdy získalo – bronzovou medaili – v soutěži Nejkrásnější knihy světa, kterou byla mimo jiné oceněna monografie Libuše Niklové. Za zmínku zde stojí, že o grafickou

25 arborvitae.eu. [online]. [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://www.arborvitae.eu/cs/o-nas/>

úpravu se v této knize postarala významná česká grafická designérka Zuzana Lednická. Další úspěch na poli českého grafického designu, pro toho nakladatelství, získala kniha s názvem *Ladislav Sutnar – Americká Venuše*, pro kterou připravil grafickou úpravu český grafický designer Štěpán Malovec. Tato kniha získala ocenění za 2. nejkrásnější knihu roku 2011 – v kategorii Katalogy.

Obr. 19. a 20. TAKTUM monografie Libuše Niklové

Arbor vitae, jak už jsem zmínil výše, se také věnuje výstavní činnosti. Výstavy pořádají ve věhlasných galerijních prostorech jako jsou Galerie hlavního města Prahy, výstavní síň Mánes, Moravská galerie v Brně, Galerie Klatovy/Klenová a další, které jsou vždy doprovázeny katalogy a monografiemi.²⁶

4.1.2 Page Five

V kontrastu k nakladatelství Arbor vitae musíme zmínit jedno mladé nakladatelství a knihkupectví *Page Five*, které vzniklo v roce 2013 v Praze, jehož zakladatelem a spolujednatelkou je František Kast, který vystudoval ateliér grafického designu – gd2 – na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Specializací tohoto mladého pražského uskupení je prodej a produkce výtvarných publikací, autorských tisků a uměleckých periodik, vzniklých převážně ve studentských rukou. Můžeme zde najít různé typy publikací, které se neřadí pouze do oddělení grafického designu, ale i do dalších kategorií – design, výtvarné umění a teorie, architektura, fotografie či poezie. Cílem takto stále vznikajícího nakladatelství je podpořit mladé autory těchto kulturních projektů a podílet se s nimi na vzrůstu kulturního prostředí v Čechách a zahraničí.²⁷

Obr. 21. Interiér knihkupectví Page Five

„Jsme knihkupectvím a vydavatelstvím. Jsme milovníky papíru, umění a vizuální kultury. Jsme prostředím pro setkávání, prolínání, poznávání, čtení i listování. Jsme otevřený koncept s nekonečným počtem stran a listů.“²⁸

26 arborvitae.eu. [online]. [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://www.arborvitae.eu/cs/o-nas/>

27 protisedi.cz. [online]. [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://www.protisedi.cz/article/page-five-je-mlade-knihkupectvi-nakladatelstvi-zamerene-na-umeni-design-seznamte-se>

28 pagefive.com. [online]. [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://www.pagefive.com/>

4.1.3 Tranzit

Tranzit je dalším naším milníkem mezi organizacemi, které se zaměřují na realizaci projektů v oboru současného umění. *Tranzit* je tzv. mezioborová platforma, která se snaží soustředit a podporovat – spolu s podporou Erste Foundation – lokální umělecké a teoretické aktivity. Dávají přednost jednotlivcům a nízkonákladovým projektům, vznikajícím u nás a ve střední Evropě. Tato organizace dává přednost experimentálním a inovačním projektům, které mají potencionál a životaschopnost v dlouhodobějším časovém horizontu. Vznik *Tranzitu* se datuje k roku 2002, kdy byl tento projekt uskutečněn v České republice a na Slovensku, v roce 2004 také ve Rakousku. Mimo jiné tato organizace vyhrála třetí místo v soutěži Nejkrásnější české knihy roku 2014. Postaral se o to titul *Tomáše Pospiszyla – Asociativní dějepis umění*, v kategorii Knihy o výtvarném umění – s grafickou úpravou českého studia *Laboratoř* v čele s Petrem Babákem a Lukášem Kijonkou.

Obr. 22. Tomáš Pospiszyl: *Asociativní dějepis umění*

„Tranzit zahájil svou činnost v momentě, kdy nastal konec politických a společenských utopii nedávných let, a tato změna se proto odrazila i v systému jeho práce. Tranzit představuje různorodou a otevřenou iniciativu, která se zrodila z našeho pevného přesvědčení, že změny, k nimž dochází v současné společnosti a v umění, je třeba reflektovat a dále podněcovat silnými vizemi. Tranzit nabízí prostor k formulování vizionářských pohledů

upřených do budoucnosti a odpovídá tak na potřebu nové funkční struktury kulturního provozu a spolupráce ve střední Evropě.“²⁹

4.1.4 Labyrint

Labyrint je dalším nakladatelstvím a kulturní revue, které se objevilo na české scéně a už přes dvacet let vydává kvalitní beletrii a v edici *Raketa* knihy pro děti. Mimo toto zaměření se věnuje publikování knih o umění a komiksům. Pro toto zaměření jsme ho také zařadili do našeho výběru.

4.2 ZAHRANIČNÍ NAKLADATELSTVÍ

4.2.1 The Future

The Future je malé holandské nakladatelství a zároveň i samostatně tisknoucí společnost, která miluje papír, inkoust na papíře a knihy!

Obr. 23. Ilustrační fotografie z prostorů nakladatelství

„For us, print is not dead, nor has it ever been dying. It still fascinates and inspires. By collaborating, and co-creating, we publish and print books, magazines, posters, illustrations, newspapers, pamphlets etc.“³⁰

29 cz.tranzit.org. [online]. [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: http://cz.tranzit.org/cz/o_nas

30 printthefuture.nl [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://printthefuture.nl/about.html>

Tato malá nezávislá společnost má experimentální představy o tom, že by některé jejich nápady měly mít možnost komunikovat skrz tiskové médium. I přesto, že The Future má hlavní sídlo v centru grafického designu – Amsterdamu, spolupracují se zahraničím tam také projekty distribuují.³¹

4.2.2 Visual Editions

Visual Editions je čistokrevné, Londýnské vydavatelství, založené v zimě roku 2010 zakladatelkou Annou Garberovou a Brittem Iversenem, které vydává jen a pouze knihy.³²

Obr. 24. Ilustrační fotografie z prostorů vydavatelství

4.2.3 Mörel Books

Mörel Books je Londýnské nezávislé nakladatelství, které se specializuje na limitované umělecké knihy, brožury a ziny. Práce tohoto nakladatelství je vytvářena v úzké spolupráci s umělcem, vizí a divákem. Spolupracují s uznávanými umělci jako je například Boris Michajlov, Ryan McGinley, Terry Richardson, Thomas Ruff, Antoine D'Agata, Gerard Malanga, Robert Mapplethorpe, Patti Smith & Edwyn Collins, ale také s mladými talenty jako Jonnie Craig nebo Paul Herbst.³³

„We view the book as the final step in an artists process, and encourage the artist to engage in the conception, design and feel of the book. Having worked on the book closely

31 printthefuture.nl [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://printthefuture.nl/about.html>

32 www.visual-editions.com [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.visual-editions.com/about-us/what>

33 morelbooks.com [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://morelbooks.com/info.html>

*with the artist we feel it is only right we also keep a close relationship with our retailers - we therefore do not distribute via a third party but directly from Mörel.*³⁴

Obr. 25. Webové stránky vydavatelství Mörel Books

4.2.4 Afterall

Afterall je další anglická organizace sídlící v Londýně, která byla založena v roce 1998 Charlesem Eschem a Markem Lewisem na vysoké škole *Central Saint Martins, University of the Arts London*. Zaměřují se na současné umění a jeho vztahu k širšímu uměleckému, teoretickému a sociálnímu kontextu. *Afterall* se neřadí mezi nakladatelství jako taková. Zaměřují se – mimo vydávání vlastního časopisu *Afterall*, žurnál o umění – na pořádání akcí, workshopů, seminářů a konferencí v oblasti umění.

Obr. 26. Webové stránky vydavatelství Afterall

4.2.5 Roma Publications

Roma Publications je dalším nezávislým vydavatelstvím, které bylo založeno v roce 1998 grafickým designérem Rogerem Willemsem a dvěma umělci – Markem Mandersem a Marcem Nagtzaamem. Jedná se o platformu, která vydává autonomní publikace v úzké spolupráci s umělci, designéry, spisovateli a institucemi. Publikace, katalogy, plakáty a další, povětšinou papírová média, vytváří často nový grafický designér nebo umělec. Ale často i samotní zakladatelé, jako Mark Manders nebo Roger Willems, si vytváří, a později sami publikují vlastní knihy a katalogy z vlastních výstav. Jedním z nich je například katalog z výstavy Marka Manderse na 55. ročníku Bienále v Benátkách s názvem *Room with Broken Sentence*, na kterém spolupracovali oba zakladatelé.³⁵

Obr. 27. Náhled práce od vydavatelství Roma Publications

„Related to the content, every issue has its own rule of appearance and distribution, varying from house to house papers to exclusive books. Until now the publications have editions between 2 and 150,000. (Exhibitions & Presentations)“³⁶

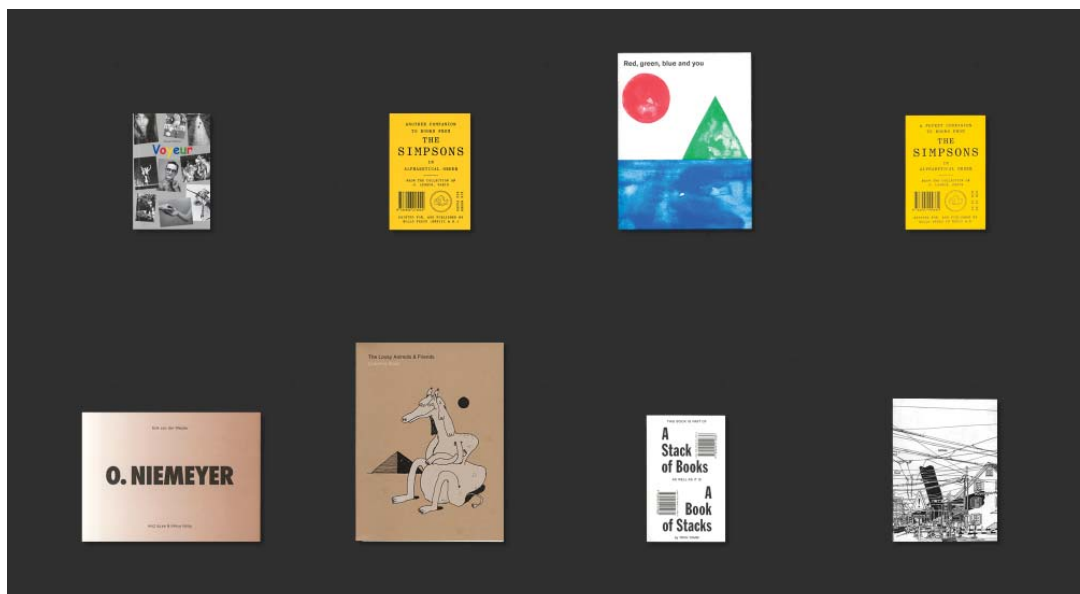
Tato organizace začala produkovat tištěné publikace už od roku 1998. Jejich produkce publikací každým rokem vzrůstá, a proto také momentální stav činí 239 projektů.

35 romapublications.org [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.romapublications.org/Roma151-300.html>

36 Tamtéž

4.2.6 Rollo Press

Rollo Press je výborným příkladem do kontrastu k vydavatelství Roma Publications. Urs Lehni – zakladatel a jediný člen malého publikačního projektu v roce 2007 zakoupil jeden kus tiskárny *Riso GR-3770* a začal tisknout a později publikovat malonákladové „Rollo tituly“.

Obr. 28. Náhled prací od vydavatelství Rollo Press

„Rollo titles move in a field where conceptual ideas and/or jokes are colliding with mainstream aesthetics. Our books are never complicated objects, but are using the most common materials and mundane forms of production. A big part of our catalogue is distributed internationally by Idea Books in Amsterdam.“³⁷

4.3 ČEŠTÍ GRAFIČTÍ DESIGNÉŘI

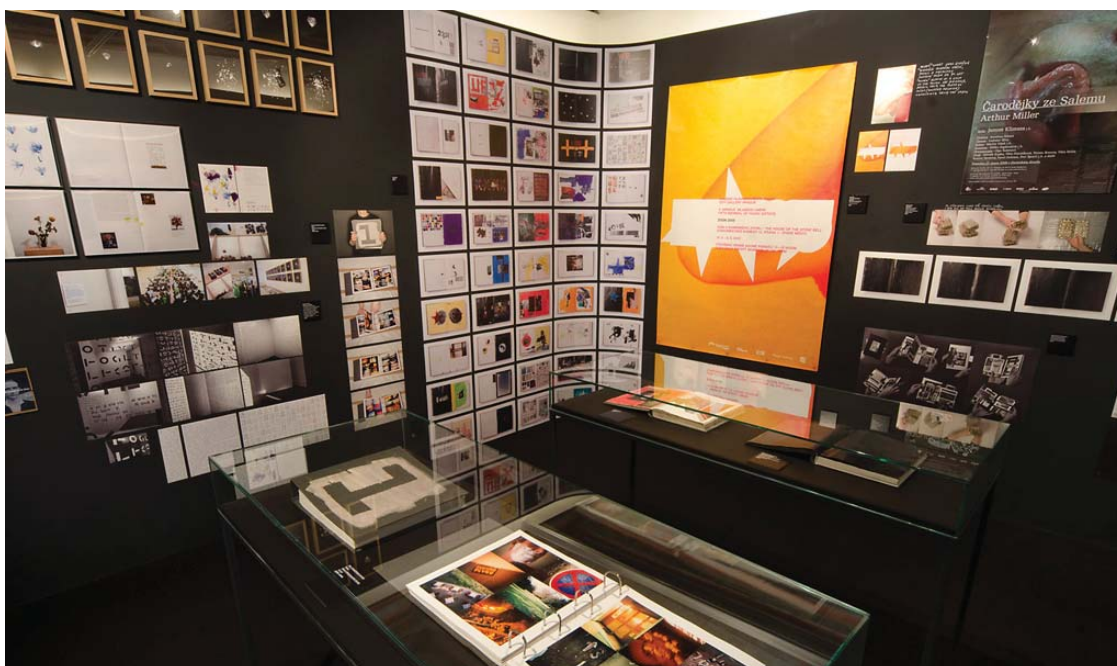
V této kapitole bych chtěl zmínit několik českých grafických designérů, kteří se zabývají grafickým designem, a hlavně grafickou úpravou knih a publikací. Jedná se o můj subjektivní výběr, protože v oboru grafického designu je mnoho osobností, nebo studií, která vytvořila alespoň jednu grafickou úpravu knihy. Proto jsem se zaměřil na osobnosti, které

37 rollo-press.com [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.rollo-press.com/etc/>

byly za tuto práci oceněny. Zmínění grafických designérů mě inspirují v mojí práci a osobně jejich práci oceňuji.

4.3.1 Robert V. Novák

Robert Vojtěch Novák (*1962) je první významný představitel české typografie a grafického designu. Robert V. Novák je vyučený litograf, pracoval tedy v tiskárnách jako reprodukční fotograf a technický redaktor. Začal se zabývat typografií, grafickým designem a hlavně grafickou úpravou tiskovin až po roce 1989. Je autorem mnoha vizuálních stylů a různorodých projektů grafického designu. Spolupracoval s významnými kulturními institucemi v České republice, jako jsou – Divadlo Archa, Galerie hlavního města Prahy, Galerie Rudolfinum, Galerie Langhans, Moravská galerie v Brně, Dům umění města Brna, Dům umění Ostrava, Západočeská galerie v Plzni, Torst a další).³⁸

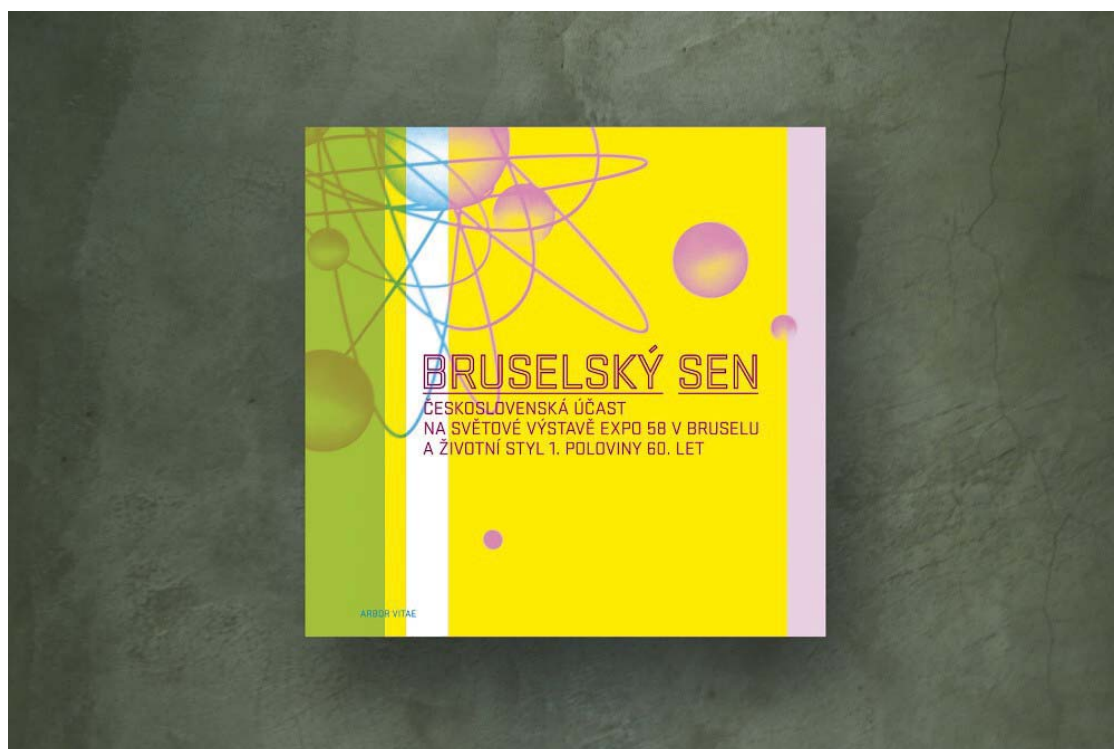
Obr. 29. Výstava R. V. Nováka v Západočeské galerii – Časový optimista

Mezi jeho největší úspěchy ve tvorbě tištěných publikací – kvůli kterým jsme ho samozřejmě zařadili do našeho výběru – můžeme v první řadě zmínit několikanásobné umístění v soutěži Nejkrásnější české knihy roku. Získal ale také ocenění od *Photo-Eye* za

38 meander.cz. [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://www.meander.cz/robert-v-novak>

nejlepší zahraniční fotografickou knihu roku 2001 – ve spolupráci s Václavem Jiráskem a Ivanem Pinkavou.³⁹

Mezi jeho největší úspěchy patří bezpochyby cena *Czech Grand Design*. V roce 2008 získal tuto cenu nejlepšího grafického designera, a to za dvě tištěné knihy. První z nich je kniha *Bruselský sen*. Tato kniha vznikla a byla vydána k příležitosti slavné výstavy *Expo 58*. Není zaměřena pouze na tuto výstavu, ale také na životní styl první poloviny šedesátých let. Tato kniha byla vydána pod záštitou vydavatelství Arbor Vitae v limitované edici a nákladu 1000 kusů. Publikace, pro kterou Robert V. Novák připravil koncepci a poté její grafickou stránku, je čtvercového formátu. Její barevnost, ať už desek, tak také celého obsahu knihy, se přibližuje barvám a odstínům doby a potažmo i samotné výstavy. Publikace je pomyslně rozdělena do dvou částí s tím, že se v první části věnuje mezinárodní výstavě Expo 58 v Bruselu.

Obr. 30. Publikace *Bruselský sen*

„Doprovodný text se historicky vrací k fenoménu světových výstav, připravám Expo 58, vzniku a přípravám československé expozice, stavbě Atomia a konečně i slavné oceněné

39 goout.cz [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <https://goout.cz/cs/vytvarnici/robert-v-novak/vgn/>

československé účasti. To vše je doplněni archivními fotografiemi, podrobnými popisky, plánky a komentáři.⁴⁰

Druhá část je věnována již zmiňovanému životnímu stylu první poloviny šedesátých let.

*„Bruselský styl, jak se barevný moderní styl plný nových materiálů i tvarů nazýval, se od-
ráží ve všech odvětvích a monografie mapuje širokou škálu od nejrůznější techniky, hra-
ček, šperků, porcelánu přes interiér a architekturu až například po grafický design, re-
klamu a fotografii. Stránky jsou opět plné fotografií, doprovodných textů a komentářů.“⁴¹*

Tato publikace je více než na koncept, či na nezvyklou grafickou úpravu, orientována na obsah. Celá kniha připomíná spíše katalog orientovaný na produkty doby. Využívány jsou barevné plochy – souznící s barevností fotografií a barevností, která připomínající tuto dobu – které místy procházejí titulkovými texty a fotografiemi s použitým efektem *multiply*. Pracuje se zde s fotografiemi, které jsou často v publikaci umístěvané do okrajů stránek. Na první pohled může toto zarovnání působit zmatečně ale v kontextu celé knihy funguje na výbornou. Výraznou dominantu tohoto krásného objektu – knihy – tvoří její měkké desky s výraznou barevností a patinou.⁴²

4.3.2 Štěpán Malovec

Štěpán Malovec, narozen roku 1977 je další grafický designér, který se věnuje více či méně publikacím a hlavně vizuálním stylům, pro které je především oceňován. Již několikátým rokem spolupracuje s Českou televizí. Je autorem jejího vizuálního stylu a motion grafiky. Vystudoval pražskou *UMPRUM*. Spolu s Jakubem Strakou, Tomášem Brousilem a Petrem Knoblochem byl zvolen za jejich vizuální styl, designérem roku 2013. Pro jeho další tvorbu publikací jsme ho zařadili do našeho výběru, protože i on uspěl již několikrát v soutěži o Nejkrásnější knihu roku jako designér, který měl na starost grafickou stránku knihy.⁴³

40 designmagazin.cz [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.designmagazin.cz/media/2657-vychazi-fascinujici-monografie-bruselsky-sen.html>

41 Tamtéž

42 Tamtéž

43 artikl.org. [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://artikl.org/top-story/adam-turecek-a-stepan-malovec>

Jeho nejnovější ocenění se potýká s Nejkrásnější českou knihou roku. V kategorii odborné literatury se v roce 2014 umístil na druhém místě s knihou *1989 Diskuze 2014* – která pojednává o prezentaci dvaceti autorů, architektů a designérů, kteří se narodili mezi lety 1950–1960.⁴⁴

Obr. 31. Publikace 1989 Diskuze 2014

Tato kniha je podle mého názoru velmi vhodně koncipována do dvou kapitol – 1989 a 2014, spolu se sešítkem, který doplňuje a vysvětluje kontext vzniku této knihy. Neobvyklé je řešení s volnou obálkou, která má za úkol spojit všechny 3 bloky textu do jednoho objektu či knihy. Na první pohled možná zvláště použité barvy na měkkých deskách obou částí knihy – tmavě hnědá a modrá – nemusí působit ideálně ve vztahu s tématem architektury a designu, ale v celkovém složení, spolu se světle hnědou obálkou a žlutým proražením, působí klidně a uceleně.

„Knihu tvoří pouzdro, dvojknih a sešitek, který vysvětluje kontext vzniku publikace a její obsah. Komisi zaujalo základní řešení – dvě propojené knihy, které je možné prohlížet zároveň. Tato volba uspořádání souvisí s obsahem a strukturou knihy: výpovědi architektů a designérů v roce 1989 a výpovědi stejných lidí o 25 let později. Kniha 1989 se zdá být

44 kosmas.cz. [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/knihy/196659/1989-diskuze-2014/>

přesnou kopii materiálu, který byl objeven v archivu Uměleckoprůmyslového musea, její siamské dvojče Diskuse 2014 je nadesignovaná současně a přehledně.“⁴⁵

Obr. 32. Publikace 1989 Diskuze 2014

4.3.3 Mikuláš Macháček

„Za přísným výrazem v obličejí Mikuláše Macháčka hledíme spíše než odměřenost uvážlivost a přemýšlení. Je to člověk s velkou energií a elánem. Nenápadný a skromný, přesto velmi zarputilý a cílevědomý mladý muž. Dovede věci dotahovat do poslední čárky a dbá o kvalitu výsledku své práce.“⁴⁶ Napsala pro internetové periodikum EARCH Nina Ličková.

45 pamatniknarodnihopisemnictvi.cz [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/2678-2014/>

46 earch.cz [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.earch.cz/cs/revue/mikulas-machacek-cesky-graficky-design-s-holandskou-inspiraci>

Mikuláš Macháček je absolventem pražské *Vysoké školy uměleckoprůmyslové a Ateliéru písma a typografie*. Díky tomuto studiu, měl šanci se přihlásit na stáž do Holandska. Ve třetím ročníku se mu podařilo vycestovat do prostředí univerzity v Maastrichtu. Spolu s bratrem Mikulášem Macháčkem, Adamem, který byl schodou okolností v tuto dobu stážistou na *Gerrit Rietveld Academy* v Amsterdamu, si společně domluvili pracovní stáž ve *Studiu Dumber* v Haagu. Po skončení této stáže se oba vrátili do Holandska pracovat. Po návratu do České republiky byla Mikulášovi nabídnuta spolupráce se studiem Najbrt, kterou následně přijal. Zde pracoval jak na kulturních, tak komerčních projektech a vizuálních identitách. Pro příklad můžeme zmínit práci pro Galerii DOX v Praze, na které dělal spolu s Alešem Najbrtem, dále pracoval na projektech pro galerijní prostory a divadla.

V roce 2011 založil se svou přítelkyní studio *Zetzetzet*, ve kterém se zaměřuje hlavně na korporátní design, design webových stránek, produktový design, interiérový design a hlavně na knižní design. Zanedlouho měl šanci se zúčastnit konkurzu na FaVU v Brně – post vedoucího ateliéru, který následně vyhrál a dosud je jeho vedoucím. Zároveň s touto aktivitou stále vlastní a provozuje – se svojí přítelkyní – studio *Zetzetzet*.

V roce 2014 vyhrál v soutěži Nejkrásnější české knihy roku první místo – cena Ministerstva kultury České republiky v kategorii Odborné literatury – za grafickou úpravu knihy Martina Hejla a kolektivu: *Atomizace modernity – o architektuře velkých obytných celků 1914–2014*. Na grafické úpravě pro tuto knihu spolupracoval s Lindou Dostálkovou. Ilustrace od autora Alexeye Klyuykova, které jsou vytištěny na „levném“ papíře, působí výborně.

„Kniha, která byla součástí české expozice na Benátském bienále v roce 2014. Autoři připravili obsah i formu tak, že knížku máte chuť číst hned, jak ji vezmete do ruky. Design dobře reaguje na obsah, smysluplná jsou i rozhodnutí týkající se obrazového materiálu. Osobnosti jsou prezentovány věrně realitě pomocí fotoportrétů, vedle toho skvělé ilustrace jsou interpretací obsahu nebo jeho komentářem. Kniha dobře funguje jako studijní materiál, na který se práší v knihovně a otevírá se jen o nedělích. V této souvislosti vzbuzovala otázky volba povrchu a barva obálky, které mohou rychle podléhat používání. Plakát, který představuje dějiny Stavoprojektu, je propracovaným rozšířením knihy.“⁴⁷

47 pamatniknarodnihopisemnictvi.cz [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/2678-2014/>

Obr. 33. *Atomizace modernity – o architektuře velkých obytných celků 1914–2014*

Ve stejném ročníku této soutěže, ve spolupráci s bratrem Adamem Macháčkem vytvořili grafickou úpravu monografie významného českého skláře, malíře a pedagoga Vladimíra Kopeckého. Tato publikace se umístila na druhém místě v kategorii Knihy o výtvarném umění. Jedná se poměrně o obsáhlou monografii plnou velkých reprodukcí děl Vladimíra Kopeckého vytištěné na lesklém křídovém papíře. Tvrdé desky s oříznutými hranami a přiznanou šedou hranou dobře korespondují s obsahem celé knihy. Tomu všemu také odpovídá poměrně vysoká cena, za kterou můžete tuto monografii pořídit.⁴⁸

4.3.4 Klára Kvízová

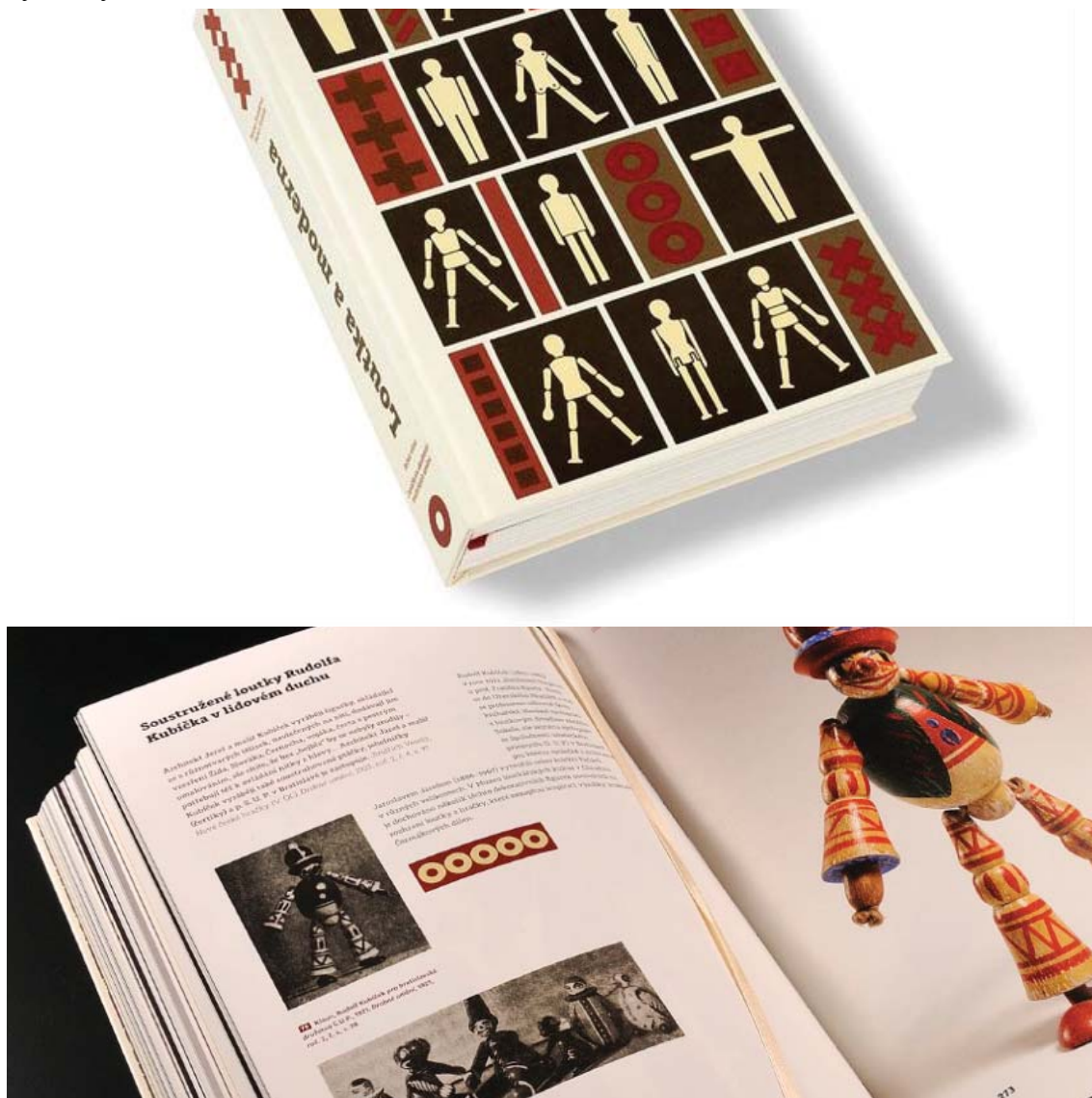
Poslední z mého subjektivního výběru současných grafických designérů, kteří se zabývají tvorbou zejména tištěných publikací, je Klára Kvízová. Grafická designérka, která vystudovala ateliér Písma a typografie na pražské UMPRUM. Jejím diplomovým projektem (z roku 1995) se stal první výtisk časopisu *Živel*, na jehož grafické úpravě se podílí dodnes, spolu s grafickými designery, jako jsou Martin Groch, Ondřej Kahánek, Petr Krejzek a Marek Pistora.⁴⁹

Mezi její úspěchy, co se týká grafické úpravy publikací, bezpodmínečně patří kniha *Loutna a moderna*. Na tomto objektu – 450 stránkovému – spolupracovala s Petrem Krejzkem, který byl součástí dvoučlenného týmu ohledně koncepce celé knihy. Tato kniha se zaobí-

48 pamatniknarodnihopisemnictvi.cz [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/2678-2014/>

49 redesign.cz [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.redesign.cz>

rá vizualitou českého loutkového divadla, spolkového divadla a uměleckých scén v první polovině 20. století jako osobitý odraz avantgardních a modernistických snah českých výtvarných umělců.

Obr. 34. a 35. Publikace s názvem *Loutna a moderna*

„Kniha *Loutna a moderna* je pohledem scénografa na padesátiletý vývoj loutkářské scénografie v době, kdy u nás došlo k mimořádnému rozkvětu tohoto umění. Publikace sleduje sepětí autorů, předních českých výtvarníků nejrůznějších stylů a směrů – návrhářů, řezbářů, malířů a scénografů – s vývojem avantgardních a modernistických snah v evropském umění.“⁵⁰

50 mistnikultura.cz [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.mistnikultura.cz/oborna-publikace-loutka-moderna>

Jedná se o knihu, na které se pracovalo téměř dva roky, která měla být pouze jediným výtiskem disertační práce. Vyklubala se z ní ale plnohodnotná publikace o 450 stránkách s výborným obrazovým materiálem – starých dobových scanů a nových fotografií, jednotlivých loutek, od fotografa Ota Palána. Zařadil jsem tuto knihu do mého výběru proto, že se nejedná o klasickou, publikovanou knihu, která se zaobírá pouze obsahem, ale také formou, kterou je vytvořena. Tato kniha má velmi kvalitní typografii. Použité písmo *Tabac Slab* od české písmolijny v čele s Tomášem Brousilem – *Suitcase Type Foundry*. Dále má také tvrdé desky z části tištěné sítotiskem, takže se opravdu stává kvalitní knihou, až jakýmsi krásným objektem.⁵¹

51 [mistnikultura.cz](http://www.mistnikultura.cz) [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.mistnikultura.cz/oborna-publikace-loutka-moderna>

II. PRAKTICKÁ ČÁST

HLEDÁNÍ A URČENÍ TÉMATU

Hledání, které předcházelo výběru tématu pro moji praktickou bakalářskou práci, mi doprovází celým studiem oboru grafického designu. Již od střední školy mám nutnost spolupracovat s lidmi, jak v oboru tak i mimo něj. Od zakládání uměleckých skupin, organizování výstav, tak samotné studijní roky v oboru, jsou mojí velkou spoluprací. Co vlastně představuje pojem spolupráce? Spolupráce je vlastně veškeré jednání s lidmi. Vzájemné ovlivňování mi inspiruje k tomu, abych spolupracoval s lidmi, ať už z oboru grafického designu, tak z oborů, které jsou si minimálně podobné. Myslím, že spolupráce je důležitá pro každého člověka. Maximálně pro člověka, který pracuje (ať už studijně nebo profesně) v oboru grafického designu. Hledání, poznávání, nebo výměna názorů, je v našem oboru velmi důležité. Spolupráci bych nazval i jedním slovem – vzdělávání. Ale přesto si myslím, že toho není dostatek. Alespoň co se týká mého studia. Rozhodl jsem se proto v tomto tématu pokračovat i v mé bakalářské práci.

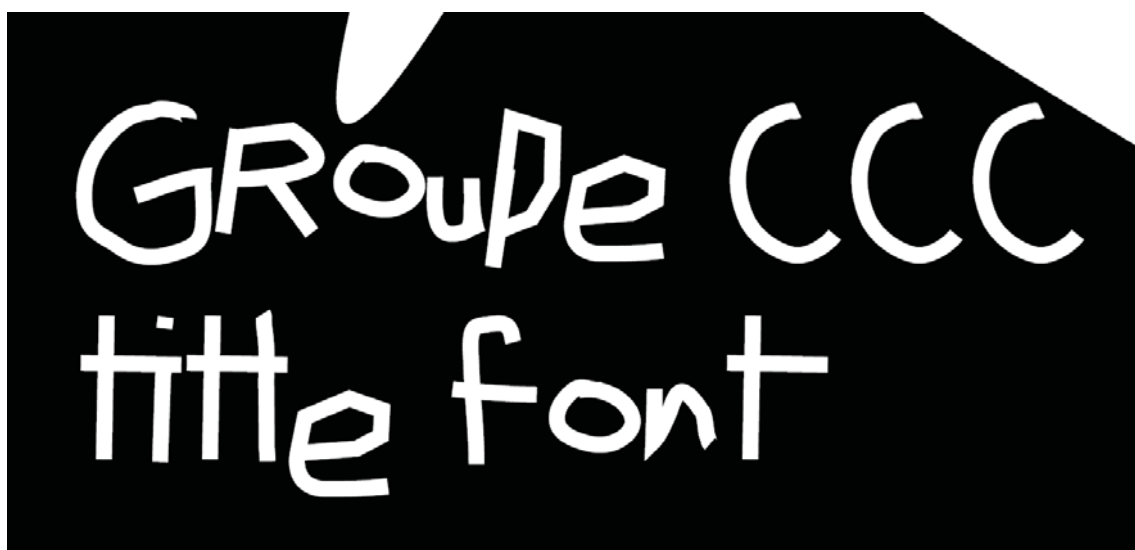
ZVOLENÉ TÉMA

Samotné téma spolupráce a inspirace, které je velmi obecné, jsem si musel nějakým způsobem vymezit. Stalo se tedy to, že jsem si zvolil téma *Spolupráce a následná inspirace v grafickém designu od roku 1989 – 2015*. Toto rozmezí má v sobě spoustu informací, jak historických, tak současných. Navíc bych chtěl tímto ukázat, že opravdu jde spolupracovat s lidmi stejného nebo jiného oboru a ukázat, že výsledek může být mnohem zajímavější a přínosnější, jak vizuálně, tak obsahově. A právě toto mi přimělo si ho vybrat. Je zde spousta porovnání, jak vypadala, fungovala nebo nefungovala spolupráce mezi grafickým designérem a jakoukoli druhou osobou, nebo skupinou. Ať už v oboru, nebo mimo něj a proč by měli být grafičtí designéři inspirováni spoluprací.

SPOLUPRÁCE S LIDMI NA TOMTO PROJEKTU

Jelikož je hlavní téma spolupráce, využil jsem toho takovým způsobem, že i samotná tvorba tištěné publikace, což bude hlavní výstup, bude založena na spolupráci více autorů. Oslovil jsem grafické designery a umělce ze světa s tím, jestli mohou přispět do projektu o spolupráci v České republice. Oslovil jsem tedy grafické studio, ke kterému jsem vzhlížel a vzhlížím nadále. Francouzské studio ClapClapClub neboli CCC Groupe se zaměřuje na tvorbu autorských fontů, kulturních projektů, interaktivních webových

stránek a volných projektů. Oslovil jsem je s tím, jestli by neměli zájem, zapojit se do projektu. Po debatách o společné práci jsme došli k závěru, že vytvoří titulkový font, který bude v této publikaci použit s tím, že na vytvoření jednoho řezu titulkového písma, budeme spolupracovat a řešit jakým způsobem bude využíváno a jak by mělo vypadat, aby souznělo s koncepcí mého projektu a jeho vizuální stránkou. Vzniklo tedy titulkové písmo jednoho řezu, kterému byla následně dotvořena také česká diakritická znaménka. Toto písmo je použito v tištěné publikaci a na doprovodných materiálech, mezi kterými budou i krátká videa.

Obr. 36. Titulkový font od studia Groupe CCC

Po dobré zkušenosti s francouzským studiem CCC Groupe, jsem kontaktoval druhého umělce, respektive umělkyni, kterou jsem opět obdivoval na sociálních sítích. Kanadská umělkyně Eunice Luk z větší části tvoří černobílé grafické plakáty s více než zajímavými ilustracemi. Oslovil jsem ji s pozvánkou do mého projektu, pro který by mohla vytvořit obálku mé tištěné publikace. V krátkém časovém úseku po odeslání emailu do Toronta jsem dostal zprávu s tím, že projekt s hlavním tématem spolupráce je pro ni zajímavý a má zájem touto prací podpořit můj projekt. Další impuls k mému bakalářskému projektu bylo to, že sama ráda vyhledává mezioborovou zahraniční spolupráci. Což mi v projektu ještě více nastartovalo.

Obr. 37. Návrh přední strany publikace od Eunice Luk

FORMA PUBLIKACE

Hlavním výstupem – tištěná publikace. Případně neperiodická publikace.

Pro tento projekt jsem zvolil vazbu V1. Jedná se o vícenákladový tisk, který by měl být přístupný pro studenty nebo pro osoby, které obor grafického designu a obecně umění zajímá. Vzhledem k formě rozhovorů, různých úryvků a ilustrací v této publikaci mi tato forma připadá nejpříhodnější. Celý vzhled této publikace může připomínat takzvaný zin nebo esteticky tvořený magazín. Ale obsahem má být sdělná pro čtenáře. Aby se čtenář dozvěděl něco o daném projektu a nahlédl do tématu jakým je SPOLUPRÁCE.

5. ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo prozkoumat téma *Publikace v soudobém grafickém designu*, které mi samotného velmi zajímá. A tak doufám, že pokud si jakýkoli čtenář tuto práci přečte, odnese si základní informace o publikaci a její grafické úpravě. Zajistí si přehled mezi vybranými pojmy z tvorby tištěné publikace. Nebo si alespoň vytvoří jakýsi přehled o současném grafickém designu této sféry – tištěných publikací a jejich osobnostech. Tato práce by měla poskytovat základní informace a zajímavosti z oboru grafického designu jakémukoli, náhodnému čtenáři.

V praktické části jsem se věnoval tvorbě tištěné publikace, která částečně koresponduje s tématem mé práce teoretické. V tomto projektu jsem na základě rozhovorů s grafickými designery, osobnostmi výtvarného umění nebo teorie umění, prozkoumal hlavní téma *Spolupráce a následná inspirace v grafickém designu od roku 1989 – 2015*. Projektem bylo zamýšleno přiblížit téma mezioborové spolupráce. Jaké byly její možnosti a jaké mohou být nyní. Cílem bylo představit jakémukoli umělci, či přímo grafickému designérovi, téma spolupráce. A tak věřím, že výsledek této práce bude přínosný.

III. PROJEKTOVÁ ČÁST

Ukázky praktické části

Obr. 38. – 40. Publikace: Spolupráce a inspirace v grafickém designu 1989 – 2015

Obr. 41. – 43. Publikace: Spolupráce a inspirace v grafickém designu 1989 – 2015

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ*Seřazených dle abecedy*

AMBROSE, Gavin a Paul HARRIS. Layout: velký průvodce grafickou úpravou. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2009, 193 s. ISBN 978-80-251-2165-8

arborvitae.eu. [online]. [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://www.arborvitae.eu/cs/o-nas/>

artikl.org. [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://artikl.org/top-story/adam-turecek-a-stepan-malovec>

artslexikon.cz. [online]. [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: <http://artslexikon.cz/index.php/Juxtapozice>

BHASKARAN, Lakshmi. Design publikací: vizuální komunikace tištěných médií. Praha: Slovart, 2007, 256 s. ISBN 978-80-7209-993-1.

britannica.com [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/EB-checked/topic/482597/history-of-publishing>

cs.wikipedia.org. [online]. [cit. 2015-01-21]. Dostupné z: <http://citace.info/normal/periodikum/>

cz.tranzit.org. [online]. [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: http://cz.tranzit.org/cz/o_nas

designmagazin.cz [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.designmagazin.cz/media/2657-vychazi-fascinujici-monografie-bruselsky-sen.html>

dictionary.cambridge.org. [online]. [cit. 2015-01-21]. Dostupné z: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/yearbook>

earch.cz [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.earch.cz/cs/revue/mikulas-machacek-cesky-graficky-design-s-holandskou-inspiraci>

euro.e15.cz [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://euro.e15.cz/profit/frantisek-topic-nejvyznamnejsi-prazsky-nakladatel-897979>

goout.cz [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <https://goout.cz/cs/vytvarnici/robert-v-novak/vgn/>

help.galileo.usg.edu. [online]. [cit. 2015-01-21]. Dostupné z: http://help.galileo.usg.edu/faqs/what_is_a_magazine/

helpx.adobe.com [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <https://helpx.adobe.com/cz/in-design/using/kerning-tracking.html>

history.czechian.net [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: http://www.history.czechian.net/referaty/NAHLEDY_referaty_historie_knihy.html

is.mendelu.cz. [online]. [cit. 2015-01-24]. Dostupné z: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=8431

kosmas.cz. [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/knihy/196659/1989-diskuse-2014/>

kr-vysocina.cz. [online]. [cit. 2015-01-21]. Dostupné z: <http://www.kr-vysocina.cz/neperiodicke-publikace/d-1146888>

kurzygrafiky.cz. [online]. [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: <http://www.kurzygrafiky.cz/navody/tvorba-www-stranek/127-webdesign-mrizkove-systemy>

meander.cz. [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://www.meander.cz/robert-v-novak>

mistnikultura.cz [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.mistnikultura.cz/oborna-publikace-loutka-moderna>

morelbooks.com [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://morelbooks.com/info.html>

pagefive.com. [online]. [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://www.pagefive.com/>

pamatniknarodnihopisemnictvi.cz [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/2678-2014/>

polygrafcentrum.sk [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.polygrafcentrum.sk/technologie/postpress/kniharske-spracovanie/knizne-vazby.579.html>

printthefuture.nl [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://printthefuture.nl/about.html>

protisedi.cz. [online]. [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://www.protisedi.cz/article/page-five-je-mlade-knihkupectvi-nakladatelstvi-zamerene-na-umeni-design-seznamte-se>

redesign.cz [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.redesign.cz>

rollo-press.com [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.rollo-press.com/etc/>

romapublications.org [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.romapublications.org/Roma151-300.html>

spisovatele.cz [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.spisovatele.cz/jan-otto>

typomil.com. [online]. [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: <http://typomil.com/typofilos/tag/graficky-design/>

user.mendelu.cz [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://user.mendelu.cz/urban/vyuka/typografie.pdf>

visual-editions.com [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.visual-editions.com/about-us/what>

SEZNAM A ZDROJE OBRÁZKŮ

Obr. 1. Knihtisková dílna

Zdroj: <http://generace21.cz/57804-je-internet-knihtiskem-noveho-veku/>

Obr. 2. Mattioli herbář

Zdroj: <http://www.arcimboldo.cz/cs/aukce/stare-evropske-umeni/katalog/1146/mattioli-ho-herbar-cechy/>

Obr. 3. Původní budova Topičova knihkupectví a nakladatelství

Zdroj: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/220522-na-narodni-tride-horel-topicuv-dum-galerii-s-obrazy-plameny-nezasahly/>

Obr. 4. Ilustrační fotografie Layoutu

Zdroj: <http://typomil.com/typofilos/2011/05/knihy-a-typografie/>

Obr. 5. Systém mřížky

Zdroj: <https://g14pool.wordpress.com/2012/12/10/font-londynskeho-metra/>

Obr. 6. Plakát Jana Tschicholda

Zdroj: <http://www.theguardian.com/culture/gallery/2008/dec/05/design>

Obr. 7. Časopis Capital od Karla Gerstnera

Zdroj: <http://thinkingform.com/2011/11/28/thinking-capital-magazine-no1-designed-by-karl-gerstner/>

Obr. 8. Tzv. Empty publikace

Zdroj: <http://www.trendlist.org/images/random>

Obr. 9. Ilustrační fotografie – typografie v publikaci

Zdroj: <http://typomil.com/typofilos/2012/12/knihy-a-typografie-podruhe/>

Obr. 10. Porovnání grotesku (vlevo) a antikvy

Zdroj: <http://typomil.com/typofilos/2008/07/15-pisem-ktera-mam-rad/>

Obr. 11. Bauhaus

Zdroj: <https://www.pinterest.com/sarahmtefft/bauhaus/>

Obr. 12. Publikace THE BLIND CORNER – FAME AND DRAMA – ISSUE 1

Zdroj: <http://lisaguedeldolle.com/>

Obr. 13. Proklad řádku

Zdroj: <http://www.scribus.cz/zaklady-typografie-cleneni-a-rytmus-textu/>

Obr. 14. Vazba V1

Zdroj: <http://www.digipedia.cz/index.php/article/vazba-v1>

Obr. 15. Vazba V6 – leporelo

Zdroj: <http://filipograf.rajce.idnes.cz/leporelo/>

Obr. 16. Detail vazby V7

Zdroj: <http://www.finidr.cz/co-nabizime/kniharske-zpracovani>

Obr. 17. Publikace Vladimír Kopecký – Bouře a Klid

Zdroj: Vlastní zdroj

Obr. 18. Publikace Vladimír Kopecký – Bouře a Klid

Zdroj: <http://bookstore.artmap.cz/cs/1688-vladimir-kopeccky-boure-a-klid.html>

Obr. 19. a 20. TAKTUM monografie Libuše Niklové

Zdroj: http://www.designbuy.cz/sortiment/media/knihy/002222_kniha-libuse-niklova.html

Obr. 21. Interiér knihkupectví Page Five

Zdroj: <http://www.maudhomme.cz/2014/01/02/otoc-na-stranu-pet/>

Obr. 22. Tomáš Pospiszyl: Asociativní dějepis umění

Zdroj: <http://bookstore.artmap.cz/en/1849-tomas-pospizyl-asociativni-dejepis-umeni-povalecne-umeni-napric-generacemi-a-medii-.html>

Obr. 23. Ilustrační fotografie z prostorů nakladatelství

Zdroj: Vlastní zdroj

Obr. 24. Ilustrační fotografie z prostorů vydavatelství

Zdroj: <https://www.facebook.com/VisualEditions?fref=ts>

Obr. 25. Webové stránky vydavatelství Mörel Books

Zdroj: <http://morelbooks.com/books.html>

Obr. 26. Webové stránky vydavatelství Afterall

Zdroj: <http://www.afterall.org/books/>

Obr. 27. Náhled práce od vydavatelství Roma Publications

Zdroj: <http://www.romapublications.org/Roma151-300.html>

Obr. 28. Náhled prací od vydavatelství Rollo Press

Zdroj: <http://www.rollo-press.com/#out-of-print>

Obr. 29. Výstava R. V. Nováka v Západočeské galerii – Časový optimista

Zdroj: <http://www.cz-museums.cz/gloria-musaealis/eventDetail/10664>

Obr. 30. Publikace Bruselský sen

Zdroj: <http://www.earch.cz/cs/ceny-czech-grand-design-2008-v-umeleckoprumyslovem-muzeu>

Obr. 31. Publikace 1989 Diskuze 2014

Zdroj: <http://www.earch.cz/cs/ceny-czech-grand-design-2008-v-umeleckoprumyslovem-muzeu>

Obr. 32. Publikace 1989 Diskuze 2014

Zdroj: <http://bookstore.artmap.cz/cs/1492-architektura-interier-design-1989-diskuse-2014.html>

Obr. 33. Atomizace modernity – o architektuře velkých obytných celků 1914–2014

Zdroj: <https://www.cka.cz/cs/svet-architektury/akce/biennale-architektury-v-benatkach-2014>

Obr. 34. a 35. Publikace s názvem Loutna a moderna

Zdroj: <http://www.arborvitae.eu/knihy/detail/item/title/loutka-a-moderna-1/>

Obr. 36. Titulkový font od studia Groupe CCC

Obr. 37. Návrh přední strany publikace od Eunice Luk

Obr. 38. – 40. Publikace: Spolupráce a inspirace v grafickém designu 1989 – 2015

Obr. 41. – 43. Publikace: Spolupráce a inspirace v grafickém designu 1989 – 2015